

SAMRØÐA

slív og seksualitet

11. og 12. september var fulltteknað Norður-landsk ráðstevna í Norðurlandahúsinum undir heitinum Bryt Tabút. Tað var Almanamálaráðið/ Sig frá, saman við Nordisk Velfærdscenter, sum skipaði fyri norðurlendsku ráðstevnuni.

Evnið á ráðstevnuni var kynsligur ágangur og seksualitetur hjá fólki, ið bera brek. Evndamálini vóru tvinni, og í fyrsta lagi var tað at staðfesta, at fólk, sum bera brek, eisini hava rætt til eitt kynslív. Í øðrum lagi var tað at staðfesta, at fólk, sum bera brek, kunnu vera í størri vanda fyri at vera fyri kynsligum ágangi.

Almannamálaráðið vísir á, at gransking aðrastaðni vísir, at fólk, sum bera brek, eru í størri vanda fyri ágangi enn onnur fólk. Samstundis fáa hesi eisini minni stuðul, tí vit hava lyndi til at síggja skerda førleikan ella brekið heldur enn sjálvan ágangin.

Framhaldandi boðar Almanaráðið frá, at tað er trupult at tosa um kynsligan ágang og annan harðskap. Uppaftur truplari vísir tað seg at vera, tá viðkomandi, sum er fyri ágangi, ber eitt hvørt brek.

Umleið 20 fólk úr øllum Norðurlondum hava hesar dagarnar havt framløgur og fyrilestrar um mong ymisk evni, eitt nú um kynslív og brek, kynslív og persónligur stuðul, rættindi, skyldur og fyribyrging. Á ráðstevnuni vórðu eisini nýggir filmar og undirvísingartilfar lagt fram.

»Tað vóru fleiri ósvaraðir spurningar og ivamál. Eg haldi, at fleiri skiltu ikki, hvussu ein verður við barn ella, at ein kann verða smittaður við kynssjúkum«

á Landssjúkrahúsinum, og har hevur hon starvast í góð 11 ár.

– Tey sum eg arbeiði saman við eru simpulten so góð við meg. Eg fái hjálp, tá eg spyrji og tá eg mangli okkurt. Eg dugi uppgáurnar og veit mannagongdirnar og reglunar á arbeiðsplássinum, og onkuntíð taki eg mær eisini av at læra næmingar, sum eru í starvsvenjing, sigur hon.

Umráðandi at verða hoyrd

Durita Strøm, sum eisini er forkvinna í nevndini Spyr Meg undir Javna, greiðir frá, at tað er umráðandi, at fólk við menningartarni eisini verða hoyrd í samfelagnum, og at atlit verður tikið til tær avbjóðingarnar, sum tey mæta.

Fyrilestur hennara snúði seg um kynslívið hjá fólki við menningartarni, og hon greiddi frá, at nógv ung ikki skilja, hvat hendir við kroppinum, tá tey verða kynsbúgvín. Trupult er eisini

at finna rætta kunning um evnið, og ofta er mangul á upplýsing, heldur hon.

Hon minnst aftur á sína egnu uppliving, og hon greiðir frá, at hon bert minnst tann eina undirvísingartíman, ið viðgjörði evnið.

– Tá man manglar upplýsing, so roynir man at leita eftir svarum til spurningarnar sjálvur, og tá alt er ein loynidómur, so gera fólk sær egnar tankar og kunnu enda í lögnum stóðum av tí sama, sigur hon.

– Nógv leita eftir kunning á netinum, og tí enda tey á pornosíðum ella líknandi og halda síðani, at tað sum tey finna har er natúrligt, tí tey ikki hava fingið nóg góða undirvísing í kynslívi og seksualiteti. Onnur royna seg fram, og ofta standast misskiljingar av tí, leggur hon afturat.

Hon greiðir frá, at ofta er lættari at fara á netið enn at spyrja onkran, tí ein kanska ikki torur ella tí evnið er ov flovisligt.

– Í míni verð er tað ikki

flovisligt, tí eg haldi, at tað er týðningarmikið at tosa um, so okkurt kann henda á økinum, sigur hon.

Hon greiðir frá um tann eina undirvísingartíman í skúlanum, sum hon minnst aftur á.

– Tað sum eg minnst var, at lærarin tosaði um mann-fólka- og kvinnukroppin og um hvat hendir, tá tey eru kynsliga virkin. Eg minnst

gott, at tað vóru fleiri í flokkinum, sum ikki ordiliga fingi alt við, og sum høvdu fleiri spurningar, tá undirvísingin var av, sigur hon.

– Tað vóru fleiri ósvaraðir spurningar og ivamál. Eg haldi, at fleiri skiltu ikki, hvussu ein verður við barn ella, at ein kann verða smittaður við kynssjúkum, leggur hon afturat.

– Tað er so nógv lög í hes-

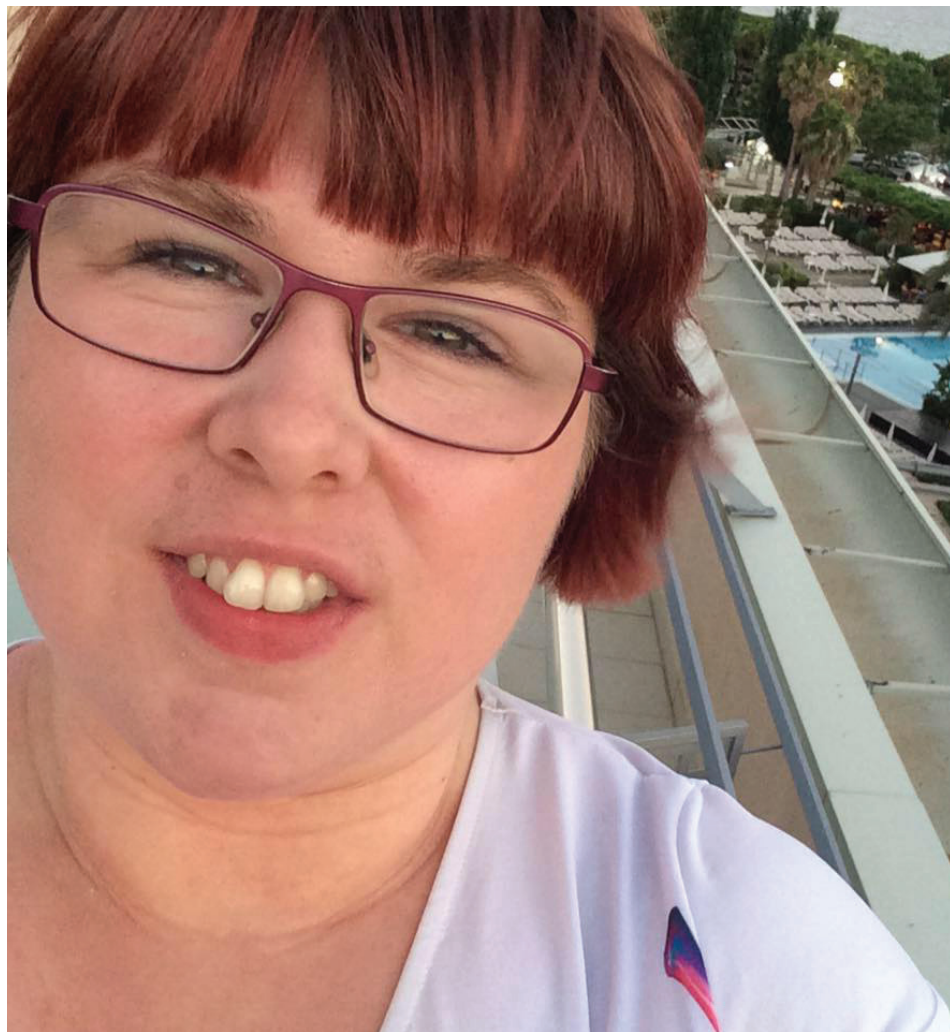
um evninum, at fleiri mangla hjálp til at kunna sær vitan um alt hetta. Øll eru ikki so heppin at hava ein vaksnan at tosa við, tá tey hava spurningar um kynslív og kropp, staðfestir hon.

– Eg hevði viljað, at menningartarnaði fingi meir upplýsing í skúlanum og aðrastaðni, tá tey eru vaksin. Hetta kundi veri á skeiðum ella sum undirvísing í eitt

nú kvøldskúlanum. Kanska á tann hátt, at næmingarnir sjálvir settu spurningar, so teir fingi svar uppá alt tað, sum tey ivast í, sigur hon til endans.

annika@sosialurin.fo

»Eg hevði viljað, at menningartarnaði fingi meir upplýsing í skúlanum og aðrastaðni, tá tey eru vaksin. Kanska á tann hátt, at næmingarnir sjálvir settu spurningar, so teir fingi svar uppá alt tað, sum tey ivast«

Fólk við menningartarni mangla upplýsing um kynslív og seksualitet, heldur Durita Strøm